

Ana Narandžić
e-mail: anarandzic@net.hr

SUTRA ĆE OPET SVE BITI ISTO

Drama

Zagreb, 2017.

Radnja se događa 50-tih godina 20.stoljeća, ali može u bilo koje vrijeme. Tema je univerzalna – kako i koliko umjetnost može utjecati na oblikovanje svijeta, ljudske svijesti i morala. I što je moral uopće? Koliko je nemoral posljedica autorovih opredjeljenja kad stvara umjetnička djela i koliko život može i smije utjecati na umjetnost.

LIKOVİ:

NABOKOV, pisac između 40 i 50 godina. Ima problema s nalaženjem izdavača. To ga deprimira, što kod njega dovodi do oprečnih osjećaja - malodušnosti i euforije

VERA, njegova žena, oko 40 godina, privržena, nježna, odlučna. Oslonac i pomoć piscu u komunikaciji s okolinom i izdavačima

LOLITA, djevojčica, 12 godina, djetinjasta, s prvim znakovima ženstvenosti, atraktivna i zavodljiva

IZDAVAČI: Edmond Wilson, Elena Wilson, Mary Mccarthy, Katherine White, oprezni, sumnjičavi, izbjegavaju rizik u financijskom pogledu i pogledu ugleda i utjecaja na mase

2 PROLAZNIKA, mladi ljudi. Ne razumiju umjetnost. Za njih je umjetnost suvišna, umjetnost je beskorisna potrošnja

SUDAC/SUTKINJA, ozbiljan, 35-40 godina, nema izraženih osobina

OBRANA (ODVJETNI(K)CA), oko 35 - 40 godina, profesionalno brani svoje klijente

POROTNICI (iz publike)

1. SCENA

Soba, u kojoj je Vera. Namještena decentno. Stol je postavljen za ručak. Ulazi Nabokov.

VERA: Hvala Bogu, došao si. Cijelo jutro se brinem. Ručak se ohladio. A, uskoro će i večera.

NABOKOV: Nisam gladan.

VERA: Ipak ćemo nešto pojesti. (Sjeda za stol.)

NABOKOV: Tko bi odolio tvojoj hrani?! (*i on sjeda za stol. Uz ručak razgovaraju.*)

VERA: Ne jedeš, ne razgovaramo, odsutan si duhom...

NABOKOV: Kako da ti objasnim, zlato moje... Šetnja je potrajala. I znaš, susreo sam onoga... On poznaje onog izdavača, znaš onog...

VERA: Hajde, hajde, sav si se spetljao. Kao dijete uhvaćeno u laži. Ovaj poznaje onog, onaj poznaje ovog...

NABOKOV: Stvarno, ljubavi, ne izmišljam.

VERA: I?

NABOKOV: I? Što i? Nije to lako. Svi obećaju, ali kad vide rukopis, promijene retoriku...

VERA: Nije lako, slažem se. Izdavači su neodlučni. Htjeli bi zaraditi, a nemaju petlje riskirati. Riskirati financijski ulog, poslovni ugled... Nisu spremni na rizik.

NABOKOV: Muči me to...

VERA: Znam da te to muči. Muči i mene. I ja bih htjela da ti već jednom objave knjigu. Iako, ne znam što je gore, strepnja hoćeš li naći izdavača i sumnja u sebe i svoje djelo. Ili brige kada objave i kada te svi uzmu za metu.

NABOKOV: Ove sumnje su gore, srećo moja predivna. Ako ga nitko neće, nešto s njim nije u redu. A što sam ja onda radio sve ove godine? Bolje da je uništim ja, nego kritika.

VERA: O čemu ti pričaš?

NABOKOV: Svjestan sam što me čeka. Ne mogu ja to. Napadanje zbog vrijeđanja morala obiteljskih ljudi, kršćana... A što je s moralom tih istih ljudi koji se u stvarnom životu ponašaju kao moji likovi? Uostalom, ništa ja nisam izmislio. Sve je to istina. Sve je to život. Njihov život.

VERA: Toga se oni i boje. Suočavanja s vlastitim životom.

NABOKOV: Ljudi su takvi. Vole čitati o tome, uvjeravaju sebe da se to događa nekome drugome, a ne njima. A sve su to oni, ali ne žele priznati sami sebi da je to njihov život. Vire kroz tuđu ključanicu, a većina to ima i u svojoj sobi. Samo da bi se naslađivali na tuđim prljavštinama.

VERA: To privlači čitatelje. I baš zato, kad-tad, doći će tvoje vrijeme.

Znatizelja i želja za zaradom pobijedit će, naći će se netko tko će ga objaviti. Ni izdavači nisu imuni od toga.

NABOKOV: Ne da nisu imuni. Oni su prvi koji će se polakomiti. A, na kraju ni za što neće biti odgovorni. (*Ironično.*) Oni nemaju veze s tim... pisac je odgovoran.

VERA: Treba naći pravog izdavača, dovoljno mudrog i dovoljno hrabrog.

NABOKOV: Nisi me ohrabrila. Sve manje vjerujem u uspjeh svog romana.

Dosta mi je svega. Riješit ću ja to.

VERA: Mi ćemo to riješiti. Tema romana je takva da ćeš jednog dana osvanuti u novinama. A onda... onda će izdavači tražiti tebe, a ne ti njih.

NABOKOV: A, ne, ne... Kad to dođe u novine, ja sam gotov. Rastrgat će me, živog će me pokopati. Zašto sam se upuštao u taj perverzni odnos? Što sam mislio? Gdje mi je bila pamet?

VERA: Daj, ne uzbuđuj se. Hoćeš šalicu čaja? Pasat će ti. Ti samo piši. Ja ću se brinuti za ostalo. Vjeruj mi. Meni to ide. Znaš da sam uvijek uspjela sve odraditi kako treba. I ovaj put ću. Prepusti meni tu brigu!

NABOKOV: Već jesam. Ali, kada se radi o „Loliti“, ne postoji nitko tko se može boriti s malograđanštinom, lažnim moralom, ljudskim licemjerjem...

VERA: Ne budi malodušan! Uzbuđenje, ljutnja, malodušnosti ubijaju tvoju kreativnost. Najbolje da te odvezem na neko tiho, usamljeno mjesto. Da te tamo ostavim da se možeš prepustiti svojim kreativnim mislima.

NABOKOV: To nije loša ideja. Odvezi me i ostavi negdje, duboko u šumi. Da ne vidim i ne čujem ništa od ovog licemjernog svijeta.

VERA: Uvjerila sam se da ti samoća pomaže. Tvom pisanju samoća je najbolji prijatelj.

NABOKOV: Tijesna mi je moja vlastita koža. A sad ja idem malo vani, a ti, predivna srećo moja, skuhaj nam čaj.

VERA: Naravno!

NABOKOV: Uz sve što činiš za mene, ja sam se, eto, drznuo da te zamolim da mi skuhaš čaj. Nećeš mi zamjeriti, ljepotice moja?

VERA: Oboje smo napeti i umorni od svega.

NABOKOV: Ali, ti si leptirice, svjesna da ja cijenim sve što činiš dok ja pišem.

VERA: Zajedno ćemo ga popiti i razgovarati u miru. Nije tako bezizlazno kako se čini. Dogle, ti se opusti.

NABOKOV: *(Uzima svoj rukopis i izlazi).*

VERA: Ostavi rukopis. Opusti se i ne misli na izdavača.

NABOKOV: Nikuda ja ne idem više bez nje...

2. SCENA: Nabokov pali "Lolitu"

Nabokov izlazi u vrt koji se proteže duž kuće, ispred je ulica. Sjeda na klupu uz ulicu. U ruci drži rukopis. Uzrujan je, dekoncentriran, priča sam sa sobom... Ustaje, sjeda...

NABOKOV : Čemu? Što vrijedi ? (premeće knjigu iz jedne ruke u drugu, baca je, pa je uzima natrag s kakanjem, ne zna što bi s njom)

Tko će uopće razumjeti što je pisac htio reći ? Koga to zanima ? (Uzima šibicu i pokušava zapaliti rukopis. (Ruke mu drhte, vjetar puhne i ne uspije).

NABOKOV: (Razočaran i uplašen.) Ne samo da neće razumjeti što je pisac htio reći. Još ću biti kriv za požar. Proglasit će me piromanom.

(Pokušava ponovno.)

VERA: (*Iz z kuće dopire glas.*) Vladimire!

NABOKOV: (*Ne odgovara.*)

VERA: Vladimire! Gdje si?

NABOKOV: Ovdje sam. Bez brige, neću se izgubiti. (*Govori sam sebi.*) Kud god krenem, njezin glas me prati. Opterećuje me.

VERA: (*izlazi*) Znači tako, sad te opterećujem? Već sutra nećeš moći bez moje pomoći.

NABOKOV: Nisam tako mislio. Vera, ti si božji blagoslov. Što bih ja bez tebe, jedine ljubavi moja?

VERA : Vladimire, kasno je. Uđi unutra.

NABOKOV: Evo me, Vera. Samo još malo.

VERA: Što radiš,? Što samo još malo? (*Za sebe.*) Piše? Takav je on.

Nenadmašni genij. Opet mu je došla ideja! (*Obraća se Vladimiru.*) Uđi, već je mrak. (*Vraća se u kuću.*)

NABOKOV: (*Veri*) Imam ja šibice, ne brini se. Sve će biti u redu. (*Sam sebi.*) Izdavači su u pravu, ovo je smeće. Ne zaslužuje drugo nego da izgori. I mojim mukama je kraj ! (*Pali šibicu. Skupljaju se i prolaznici. Komentiraju. Pokušavaju odgonetnuti što on to radi i zašto. Čuju da je uzbuđen.*)

PRVI PROLAZNIK: Što to on radi ? Zapalit će se !

DRUGI PROLAZNIK : Ludi pjesnik. Hoće zapaliti svoje pjesme.

PRVI PROLAZNIK : Vidiš da je klošar koji se hoće ugrijati.

DRUGI PROLAZNIK : Neće se pjesnik ugrijati na vatri svojih pjesama. Isto kao što se neće ni kruha najesti od pjesama.

PRVI PROLAZZNIK: Daj, pusti sad filozofiranje. On to radi samo da privuče pažnju. (*Plješće mu.*) Bravo, majstore!

PRVI PROLAZNIK: Pjesnik! Ja ga podržavam. Neka zapali. Sve što je napisao. Možda se i ugrije. U pravu je! Tko mari za pjesme... (*Vladimiru*) Hajde, zapali to smeće! Kakva korist od pjesama? Ako mene pitaš i ja bih ih sve zapalio.

DRUGI PROLAZNIK: Što? Nisam znao da i ti imaš piromanske sklonosti?!

PRVI PROLAZNIK: Nisu to piromanske sklonosti. To je čišćenje prostora od smeća. Ta piskarala, mazala... Samo kvare generacije, udaljavaju od stvarnosti. Život nije ni roman ni pjesma. Ni idilična slika.

DRUGI PROLAZNIK: Slažem se. Život je drama. Teška drama!

PRVI PROLAZNIK : (*Obraća se Nabokovu.*) Trebaš pomoć? Evo, ja ću ti pomoći. (*Priskače da mu pomogne.*) Ako imaš još, donesi!

NABOKOV: (*uvrijeđen i prestrašen od reakcije prolaznika*) Šta vi znate o pjesnicima? Što znate o umjetnosti? Jedino važno vam je u životu pun tanjur, krevet...

PRVI PROLAZNIK: Aaa, stari! Dobro bi bilo da je i krevet pun... (*Smije se.*)

NABOKOV: Napuhani, umišljeni neznalice, razvratnici... Ostavite me na miru!

DRUGI PROLAZNIK: Ako je tko ovdje razvratnik, onda si to ti. Hajde reci!

Zašto to pališ? Šta skrivaš? Sigurno neki razvrat.

VERA: (*Čuje glasove i dolazi.*) Razmaknite se, pustite me da prođem. O kakvom razvratu pričate? To je Vladimir. Moj muž. Ostavite ga na miru. Razidite se.

(Ostaju samo Vladimir i Vera.)

Prolaznici odlaze i usput komentiraju, osvrću se, gestikuliraju.

NABOKOV: Ne uzbuđuj se Vera, ovo je «Lolita». (*Pokazuje Veri.*) *Sjećaš se kako sam je od milja zvao? Lo. Doli. (Potpali šibicu, prinese rukopisu i ona počne gorjeti.)*

VERA: (*Uspaničeno.*) «Lolita»?! Zar opet? Što ti je? Jesi li poludio? Obećao si mi da to nećeš više činiti.

NABOKOV: Pusti me!

VERA: Ne! Koliko ću je puta spašavati? Svaki put obećaš da nećeš više, i opet. E, više stvarno nećeš!

NABOKOV: Ovaj put me nećeš spriječiti!

VERA: Spremit ću je na sigurno mjesto. (*Otima mu rukopis.*)

NABOKOV: Zašto? Pusti me daš dovršim što sam započeo!

(Vera i Vladimir natežu se oko knjige. Na kraju Vladimir popusti.)

VERA: (*Uzima rukopis i pokazuje Vladimiru.*) Započeo? Ti nisi na početku. Ti si završio jedno briljantno djelo. Još nitko nije ništa tako slično napisao. Od «Lolite» puno očekuješ. Očekuješ da te «Lolita» izbaci u orbitu slavnih. I to s razlogom.

NABOKOV: To jest bio moj san. A vidiš što se događa? To je moje djelo s kojim već sada imam problema. Čula si one ljude. Ni ne znaju o čemu se radi, za njih je to razvrat.

VERA: Neće nam biti lako. Ali nećemo odustati. Tvoj roman ne zaslužuje odustajanje.

NABOKOV: Tko zaslužuje takav život? Nas dvoje? «Lolita»? Samo nas želim spasiti od takve budućnosti. I nas, i nju. Previše je nerazumijevanja.

VERA: O tome si morao prije misliti. Prije, dok je «Lolita» bila samo ideja. Sad, kad je ona tvoje remek-djelo, to je zločin. Slušaj me! Zar ćeš živjeti cijeli život s osjećajem da si zločinac?! Da si uništio svoje najbolje djelo!?

NABOKOV: Zar ću živjeti s osjećajem da je nitko ne želi objaviti? Jesi li o tome mislila? Zašto nitko ne želi objaviti priču o Humbertu i Loliti?

VERA: Ne obraćaj pozornost na njih. Tvoj roman je briljantan.

NABOKOV: Zašto me uporno odbijaju? Čuo sam da govore da je skardno, lascivno.

VERA: Žele te uvrijediti.

NABOKOV : Uspjeli su. Za pisca nema ništa gore ni teže nego kad njegovo djelo nitko neće...

VERA: Naći će se netko tko će ga htjeti. Treba vremena.

NABOKOV: ...i kada ga proglašava bezvrijednim smećem. To ga izjeda, ubija... osjeća se ništavno...

VERA: Nemaš razloga tako misliti.

NABOKOV: Vera, moje jedinstveno perce! Zlato moje! Uvijek si uz mene. I kad su svi protiv mene, ti si tu. Mogu ja misliti što hoću, draga. Izdavače to nije briga. Nije ih briga za mišljenje autora. Mene si gotovo uvjerala da sam napisao briljantan roman. Zahvaljujući tebi i tvojoj podršci, još nisam učinio ono najgore. Ali, svejedno, izdavači ga ne žele. Ne žele ga! Možeš li i izdavače uvjeriti kao što si mene uvjerala?

VERA: Radim na tome.

NABOKOV: Ne sumnjam.

VERA: Izdavači strepe od javnosti, ne žele izazvati bijes javnosti.

NABOKOV: Koliko to meni može pomoći? I što sad ja da radim? Mogu birati. Biti zločinac i zapaliti «Lolitu». Ili je pustiti da živi u nemoralu, a znati da je moj um smislio sav taj nemoral?

VERA: Nisi ti ništa smislio. Ti si prepisao od života. To može samo briljantan um.

NABOKOV: Moj um je leglo nemoralna. I opet sam zločinac. Eto, to sam ja! Kako god okreneš, ja sam zločinac. Kriv sam !

VERA: (*uvjerava Vladimira*) I ne pomišljaj! Ako je zapališ, sav tvoj trud, mjeseci rada propast će. Ako je ostaviš da živi, Lolita i Humbert privući će

pozornost. Ljudi će željeti njihovu priču, a ti ćeš naplatiti svoje vrijeme, svoj trud. I živjet ćemo dobro.

NABOKOV: Stvarno tako misliš ?

VERA: Da ! “Lolita » je remek-djelo i donijet će ti slavu i blagostanje

NABOKOV: Rekao sam ti, mene si uvjerila. A, kako ćeš uvjeriti izdavače ?

Tko će tebi vjerovati? Ti si moja žena, moja menadžerica, moja tajnica. Moja jedina ljubav. Nisi vjerodostojna kada se radi o mojim djelima.

VERA: Znam što govorim. Još nikada nisam pogriješila kada se radi o tvojim romanima, pjesmama, esejima... «Lolitu» će čitati čak i potajice. I muškarci i žene.

NABOKOV: Da te ne poznajem, sad bih rekao da mi podilaziš. Ne želim se zavaravati.

VERA: Nije zavaravanje. Kad se to dogodi, kad “Lolita” bude tražena, ništa više neće ti trebati. To ti je i bio cilj. Napisati roman koji će biti čitan. A ti da postaneš slavan i bogat.

NABOKOV: Da, potajice, u tišini svoje sobe moji obožavatelji čitat će «Lolitu». Naslađivati se i hraniti svoje pokvarene umove i prljave strasti na lascivnim radnjama i mislima glavnog junaka. A glasno, na kućnim zabavama, u crkvama s oltara, u predavaonicama mene će napadati. Lolitu će obožavati, a mene će napadati. Najglasniji će biti oni koji su se najviše naslađivali. U svojoj mašti vidim tu scenu. Kud god krenem, susrećem ih. S

gađenjem i bijesom izvikuju moje ime. Gdje ću se sakriti da ih ne čujem i ne vidim? Gdje?

VERA: Slušaš li ti mene? Nećeš se morati skrivati. Jednog dana bit ćeš cijenjen i poštovan. Pozivat će te u svoje društvo, jer će im to biti čast.

NABOKOV: Jednog dana?! Jednog dana?! Jednog dana shvatit će da je “Lolita” remek djelo, a da sam ja genij. A dotle? Ja ću biti ponižavan. I što je najgore, i kad priznaju moju genijalnost, osuđivat će me. A ja neću imati mira, uvijek će me mučiti dvojba, je li moj roman genijalno djelo ili čista pornografija.

VERA: Znaš i sam Vladimire, da su geniji neshvaćeni.

NABOKOV: Ne želim biti genij. Želim biti čitan i dobro plaćen pisac.

VERA: To će ti tvoj par, Lolita i Humbert donijeti. “Lolitu” će čitati, svi! I protivnici i poklonici. Idemo popiti čaj.

NABOKOV: Samo ti idi. Ja ću doći.

VERA: Daj, uđi. O ovoj prevažnoj temi ne možemo razgovarati na ulici.

Polako gubiš vjeru, ne slušaš...

NABOKOV: Gubim vjeru...

VERA: Izbezumljen si. Na valja to.

NABOKOV: Gubim vjeru, ne vjerujem nikome. Ne vjerujem sebi. Ne vjerujem više ni tebi. Sebičan sam. Lolita me izluđuje. Mislim samo na nju. Stala je između nas. Kao da mi je ljubavnica. A ti znaš, draga Vera, da si ti

moja jedina ljubav. Oprosti mi, predivna srećo moja. Zanemario sam te zbog «Lolite».

VERA: Ne, ja se ne osjećam zanemarenom. Znam da me voliš. Volim i ja tebe. «Lolita» nas nikada nije razdvajala. Neće ni sada. «Lolita» je samo roman. Brilljantan roman. Stojim iza toga. Ja stojim iza svega što sam o romanu rekla. I borit ću se i dalje da i drugi vide tvoju briljantnost. Ako ne u Americi, negdje na svijetu postoji izdavač koji će prepoznati vrijednost naše «Lolite» i objaviti je !

Odlaze...

3. SCENA :

Verin susret s izdavačima, među kojima su: Edmond Wilson, Elena Wilson, Mary Mccarthy, Katherine White

Na sceni je podij, vrtuljak, koji rotira. Sugerira Verinu paničnu potragu za izdavačem. Vera je u sredini. Izdavač je jedan lik. Sjedi za stolom prepunom papira, sa pisaćim strojem, starim telefonom. Nasuprot stola je naslonjač. Izdavači se izmjenjuju kada je taj lik publici okrenut leđima. U tom momentu, izmjenom nekog rekvizita, komada odjeće, modnog dodatka sugerira se da se radi o drugoj osobi i novoj situaciji. U naslonaču sjedi Vera. Na isti način, dodatkom rekvizita, komada odjeće, modnog dodatka... i Vera se stavlja u novu situaciju.

WILSON: Nakon puno truda, dobio sam knjigu Vašeg cijjenjenog supruga.

VERA: To je za mene i Vladimira dobra vijest!

WILSON: Posudio mi ju je Roger Straus.

Mojoj supruzi, Eleni, knjiga se svidjela. Ona misli da je knjiga čudo.

VERA: To je stvarno lijepo čuti. Ponosna sam! A vi, što je s Vama?

WILSON: Po njenom mišljenju djevojčica je vrlo realno i vjerno opisana, a njezina atraktivnost i zavodljivost su apsolutno uvjerljivi.

VERA: Niste mi odgovorili. A Vi?

WILSON: A ja? Što da Vam kažem? Situacija u romanu je, blago rečeno, neprirodna. To junakovo gađenje spram zrelih žena... i bolesna naklonost prema djevojčicama... To je, to je... kako da kažem, oprostite mi na izrazu... to je pedofilija.

VERA: Pretjerujete! U knjizi ima erotičnosti, ali osjeća se i piščeva distanca od ponašanja glavnog lika. Svatko dobronamjieran može doći do zaključka da pisac to u najmanju ruku ne odobrava.

WILSON: Uočljiva je intencija pisca da čitatelja uvjeri da je život glavnog junaka pakao. Taj pakao stvorili su njegovi neprirodni osjećaji spram djevojčice u koju je... teško je to i izgovoriti... u koju je zaljubljen. Tako bi taj demon u ljudskom liku, zato što živi u paklu, trebao, čini se, pobrati, barem djelomično, simpatije čitatelja.

VERA: Ne, stekli ste krivi dojam, nisu mu cilj samo simpatije čitatelja. Cilj mu je bio ukazati na tu gnusnu činjenicu i pozvati da se protiv tih moralnih nakaza angažiraju svi.

WILSON: No, to mu ne uspijeva. Umjesto da se angažiraju protiv te, za moralne štetne pojave, svi su protiv pisca.

VERA: Nažalost, svjedoci smo toga. Unatoč činjenici da je glavni lik antijunak. Čudni su ljudi. Treba im naslađivanje na tuđoj nevolji i žrtva, krivac za te nevolje. Žrtva je pisac.

WILSON: Ima još nešto što zamjeram piscu. Apsurdni su opisi motela u koje je on vodio djevojčicu. Da nisu smješteni u kontekst tragike male junakinje, bili bi i smiješni.

VERA: Nema tu ništa smiješno. To je Amerika. Nažalost, Amerika ne želi vidjeti sebe onakvu kakva ona jest u stvarnosti. Moj suprug joj je to pokazao na genijalan način, u svom remek-djelu. I zato ga Amerika krivi.

WILSON: Da ovaj razgovor privedemo kraju. Nažalost, ja ne dijelim mišljenje svoje supruge, Elene. Meni je ova knjiga lošija od svake knjige vašeg supruga koju sam pročitao.

VERA: Gospodine Wilson, priznajte, da se, ipak, radi o remekdjelu.

WILSON: Čujete li Vi mene? Priča je nevjerojatna. Likovi i situacije su odbojni, izgledaju prilično nestvarno. Različita zbivanja i vrhunac su previše apsurdni. Na jednoj strani tragični, a ono što bi trebalo biti smiješno, previše je neugodno da bi bilo smiješno.

VERA: Opet okolišate i izbjegavate izravno reći da se radi o genijalnosti pisca na jednoj i Vašem strahu od javnosti na drugoj strani.

WILSON: Bio sam jasan. Ne sviđa mi se...

VERA: Zna li Vi što propuštate? Jeste li svjesni? Propuštate biti prvi u Americi koji je prepoznao Vladimirovu virtuoznost da tužnu i tragičnu priču iz života prenese u roman. Vi ste izdavač. Od Vas se očekuje da prepoznate genija i remek-djelo.

WILSON: Ja ovdje ne vidim ni genija, ni remek-djelo.

VERA: Šteta za Vas!

WILSON: Bojim se da će budućnost i knjige i pisca biti tragična. Vi znate da je za pisca i knjigu najgore što se može desiti, da ostane u ladici. A „Lolita“ će svakako završiti, u ladici. U Americi nećete dobiti nikoga da objavi knjigu. I, ona ideja da objavite pod pseudonimom. Ne računajte s tim. Nikome to nije prihvatljivo, nije ni vama, a pogotovo nije izdavačima. Došlo bi do pravne zavrzlake, tužbi, suđenja... To si nitko neće dopustiti. Sve u svemu, moram Vas razočarati, knjiga u Americi neće ugledati svjetlost dana. Previše je šokantna, graniči s pornografijom. Mnogi u njoj prepoznaju pedofilske sklonosti. A vi tragajte dalje. Sumnjam da ćete uspjeti!

(izmjena lika)

MARY MCCARTHY: Knjiga Vašeg supruga je zadivljujuća i vrlo erotična.

VERA: Vi ste jedna od rijetkih koja je prepoznala i hrabro rekla da je knjiga zadivljujuća.

MARY MCCARTHY: Iako, priznajem, neke piščeve alegorije i simbole nisam mogla shvatiti.

VERA: Vladimirov stili je takav. On nikad ne kaže sve do kraja. Čitatelj mora tražiti odgovore.

MARY MCCARTHY: Sve što se događa u romanu, pa i likovi, imaju neku skrivenu simboliku. Pazite ovo! Moj muž, Bowden, sugerira da je nimfeta simbol Amerike! A Humbert da je sredovječni Europejac koji je drži u kandžama. Hoće reći, Humbert je simbol Europe.

VERA: Što Vi želite time reći?

MARY MCCARTHY: Zapravo autor na osebujan način, ludo i hrabro, kroz neprimjeren odnos ovo dvoje oslikava odnos Europe i Amerike. Zastrašujuće, draga moja...

VERA: U tome i jest draž čitanja Nabokova.

MARY MCCARTHY: A kojoj svrsi služe i svi opisi motela i drugih američkih fenomena?

VERA: On kao stranac u drugačijem svjetlu vidi te američke fenomene. I nije pristran kada piše o njima.

MARY MCCARTHY: S druge strane, dojam je da je njegovo pisanje užasno neuredno i lošije u drugom dijelu knjige. Ima puno onoga što se zove *zamućenje* i šale i igre riječima. Knjiga nije dobro izbalansirana.

Ipak, vrijedilo bi truda naći izdavača za ovo kontroverzno i intrigantno djelo. Samo nastavite, draga moja!

(Izmjena lika)

KATHERINE WHITE: Gospođo Nabokov, znate li Vi da sam ja baka?

VERA: Čestitam!

KATHERINE WHITE: Imam pet prekrasnih unučica!

VERA: To je velika sreća, neizmjereno bogatstvo.

KATHERINE WHITE: Baš zato, mene je Lolita uznemirila. Zar postoje takva nastrana ljudska bića, takve moralne nakaze, koje napastvuju nevine djevojčice?

VERA: Moj muž je imao hrabrosti pisati o tome.

KATHERINE WHITE: Što ako netko ponukan iskustvima onog čudovišta iz knjige pokuša nešto isto!? Odmah sa strepnjom pomislim na svoje djevojčice.

VERA: Sada, kad su ljudi suočeni s tim, znat će i obraniti svoju djecu od toga zla.

KATHERINE WHITE: Hoćete reći da je misija Vašeg supruga i njegova romana da poduči u obrani od nasrtaja na djecu?! Vi ste oboje optimisti, draga moja. Ja ne bih rado imala tu knjigu na svojim policama. Knjiga s takvom šokantnom temom uništava sve oko sebe. I čitatelje, i autora i izdavača. Odustanite od dalje potrage!

4.SCENA, *dogada se u kući Nabokovih*

VERA: Pisala sam Madame Ergaz, Bureau Littéraire Clairouin, Pariz, o našoj nevolji, o mojoj bezuspješnoj potrazi za američkim izdavačem. Sjećaš se, ona je urednica izdanja na francuskom nekih od tvojih ruskih i engleskih knjiga.

NABOKOV: Da, znam to.

VERA: To me je ponukalo da joj se ponovno obratim. Predložila sam joj da pronade nekoga u Europi, tko će objaviti „Lolitu“ na izvornom engleskom jeziku.

NABOKOV: Dobra ideja, vrapčiću moj.

VERA: Ona je odgovorila da misli da bi to mogla organizirati. Doussia Ergaz je pročitala rukopis i ponudila ga pariškoj izdavačkoj kući Olympia Press.

NABOKOV: Ali, mi smo se bili predomislili, ako se dobro sjećam?

VERA: Jesmo. Bila je to prava šteta.

NABOKOV: Da. Ali imali smo i dobar razlog! Pojavile su se nove nade za objavljivanje u Americi! A, to je naša najveća želja. Naš prvi cilj. Objaviti prvo u Americi.

VERA: Ja nisam odustala. Ponovno sam bila u kontaktu s Madame Ergaz. Pisala sam joj da ništa od objave u Americi.

NABOKOV: Zašto mi sve to prepričavaš?

VERA: Gospođa Ergaz na kraju je javila da je pronašla mogućeg izdavača.

NABOKOV: Da? Kojeg?

VERA: Javila je da je Olimpia press iz Pariza ipak mogući izdavač.

NABOKOV: Skeptičan sam. Olimpia je objavljivala pornografska djela. Ne želimo da nas svrstavaju u pornografiju. Ne misliš li i ti isto, jedina moja?

VERA: Ali, nemamo izbora. Obistinilo se Wilsonova tvrdnja da nas u Americi ne žele.

NABOKOV : Da, "Lolita" u Americi nema budućnost. Za Amerikance, "Lolita" je bezvrijedna, obično smeće.

VERA: Eto, to smeće je konačno našlo izdavača.

NABOKOV: Nemoj se igrati sa mnom i mojim živcima.

VERA: Evo pogledaj sam. Ovo je uplatnica predujma !

NABOKOV : (*gleda s nevjericom, uzbuđen je, u euforiji...*) Ooo, hvala ti Bože! Neka si blagoslovljena, draga moja Vera, vrapčiću moj. Tvoj vječni

optimizam, strpljenje, tvoja ljubav, tvoja vjera u mene... hvala, ti, jedina moja ljubavi. Konačno, «Lolita» više neće stajati između nas.

VERA: Lolita nas je zbližila. Ona nikada nije stajala između nas.

NABOKOV: Od ovog trenutka ništa više neće biti isto. Sva preziranja, omaložavanja kojim sam bio izložen, prestaju. Ovo je početak mog novog života! Života slavnog pisca! Hvala ti, Bože!

VERA: Smiri se, samo bez euforije, molim te. Komplicirano što izdavač nije u Americi, pa što je to ipak Olimpia...

NABOKOV: Ništa novo! Očekivano. Amerikanci su puritanci, čistunci. Nemaju hrabrosti.

VERA: Lolita će prvi put ugledati svjetlo dana u Francuskoj, u Parizu.

Daleko je Pariz !

NABOKOV: Pariz, otvoreni grad, ljudi bez predrasuda... Ozračje Pariza je pravo ozračje da Moja «Lolita» ugleda svjetlost dana.

VERA: Priča o «Loliti» konačno će biti dostupna!

NABOKOV: Zažalit će Amerikanci.

VERA: Prije konačne odluke, moramo dobro razmisliti. Da te još jednom podsjetim, izdavač ima nezgodnu reputaciju. Ne bojiš se da će i «Lolitu» svrstati u pornografsko štivo?

NABOKOV : To je rizik i cijena hrabre odluke. I u životu i umjetnosti.

VERA: Znači, prihvaćamo ponudu izdavača iz Pariza!

NABOKOV: Prihvaćamo! Našim mukama je kraj. Osjećam da će na kraju “Lolita” biti prepoznata kao ono što ona jest – kao remekdjelo. Hvala ti draga moja, vrapčiću moj. Bez tvoje podrške i pomoći ja bih zauvijek ostao drugorazredni pisac. A sad počinju druge muke.

VERA: Eto ga! Nikad nisi zadovoljan. Čekaju te slatke muke.

NABOKOV: Daleko je to još od slatkih muka.

4. SCENA

Šum vjetra i uskovitlano lišće sugeriraju protok vremena.

Pred kuću Nabokovih stiže grupa od 4-5 prosvjednika.

Glasno mole «Očenaš», «Zdravo Marija». Imaju transparente s natpisima : “Nabokov je sotona”, « Vera je vrag”, “U pakao s njima « ! « Bog će vas kazniti ! « Neka vam se smiluje dragi Bog !

5. SCENA

Iracionalna scena, događa se u kući Nabokovih

Susret Vere, Nabokova i Lolite, Vera sjedi za pisaćim stolom, Nabokov sjedi u naslonjaču. Sceni prethodi kovitlac, šum

LOLITA (*Lolita, djevojčica u liku žene, obilazi oko Nabokova, unosi mu se u*

lice): I, šutiš. Praviš se da me ne vidiš. Glumiš da me ne poznaješ!

NABOKOV (*Nezainteresirano.*): Ne poznajem Vas.

LOLITA: Hajde, hajde ne pretvaraj se. Sve znaš o meni. Znaš i najsitnije, najintimnije detalje mog života. Tko bi to očekivao od jednog finog, ugladenog gospodina.

NABOKOV: Što je Vama? Pustite me na miru.

LOLITA: Ne želiš se suočiti sa mnom. Suočavanje s istinom, kao i s prošlošću, uvijek je teško.

NABOKOV: Koja istina? Koja prošlost? U mojoj prošlosti sve je čisto i jasno. A tamo nema Vas.

LOLITA (*koreografijom prati to što govori*): „Rado je pokazivala svoje glatke noge, umjela je istaknuti bjelinu nožnog svoda papučom od crnog baršuna, i pućila je usne, i pokazivala jamice u obrazima, i vrtjela se u tirolskoj suknjici, i zabacivala kratku plavu kosu najbanalnije što je mogla.” Čije su ovo misli? Iz čijeg pera? Tko je bila ta osoba o kojoj si pisao? Duh? Ili stvarna djevojčica?

NABOKOV: Tko ste Vi? O čemu pričate? I što hoćete od mene?

LOLITA (*Nabokovu*): Ne govori mi Vi. Toliko smo bliski da tvoje riječi nemaju smisla.

NABOKOV: Mi? Bliski?

VERA: U pravu je. Bliski ste.

NABOKOV: Sad i ti, Vera?! Što ti hoćeš od mene?

VERA: Ti je nisi prepoznao?

NABOKOV: Kako bih je prepoznao? Što ja imam s ovim stvorenjem?

VERA: Ne vjerujem ti da je se ne sjećaš!

LOLITA: Bliski smo toliko koliko mogu biti bliski roditelji i djeca. Da ti osvježim pamćenje. Ja sam tvoje dijete, tvoj plod.

NABOKOV: Mi imamo jednog sina.

VERA: Mi imamo jednog sina, a ti Vladimire...

NABOKOV: Što „A ti“. Što hoćeš reći s tim „a ti Vladimire“? Zar ja nemam s tobom sina? Našeg mišića. Mišulenka. (*Loliti*) A ti? Ti nisi sin. A nisi ni naš.

VERA: Hoću reći da su tvoja djeca, dragi, razasuta su svuda po svijetu. I nema potrebe da ih se odričeš. Budi sretan i ponosan da si bio tako plodan!

NABOKOV: Kako to možeš reći. Cijeli život bio sam ti vjeran.

VERA: Na svu sreću, tvoja djeca nisu plod tvoje nevjere, nego tvoje mašte.

Zato imaš gomilu djece. Neke voliš, na neke si ponosan. Sva su ti draga. Ipak, svi su oni tvoja djeca.

NABOKOV: Tko, oni?

VERA: Svi tvoji likovi, dragi. Ti si ih stvorio. Svi su oni plod tvoje vjere u sebe, u nas, u bolji i ljepši svijet.

LOLITA: I ja sam lik koji si stvorio. Ja, Lolita. U šta si vjerovao kad si mene stvarao? Kad si stvarao „Lolitu“? U koji bolji život?

VERA: On je stvarao s vizijom boljeg svijeta. Vjerovao je samo i uvijek u dobro.

NABOKOV: Lolita... Ali, mi više nemamo ništa zajedničko. Ti si se otrgla i nastavila živjeti svoj život.

VERA: Griješiš, Vladimire, ona je uvijek bila uz tebe. Uvijek je bila tvoje dijete. Donijela sve što imaš. I slavu i novac.

LOLITA: Unatoč tome, ili baš zato, za tvoj odnos prema meni ne bi se baš moglo reći da je očinski. Kakav si ti otac?! Slušaj ovo su tvoje riječi: „Ima

djevojčica u dobi između devete i četrnaeste godine koje nekim očaranim putnicima, što su dvaput i višeput stariji od njih, pokazuju svoju pravu narav koja nije ljudska ». Hm... Moja narav nije ljudska. Objasni mi kako si to mislio? Zašto moja narav nije ljudska? Što sam ja to skrivila? Natovario si mi na pleća ono čudovište, onog Humberta, a moja narav je neljudska. Što sam trebala učiniti?

NABOKOV: Nisi ti kriva. Nisam ni ja. Kad me već našla citat da me citiraš, onda se prisjeti i da „Ja nemam namjere veličati gospodina Humberta. Nema sumnje da je on kukavan, da je nepošten, da može poslužiti kao sjajan primjer moralne nakaze”.

VERA: U pravu je Vladimir. Nije mu bio cilj veličati Humberta. Naprotiv. Htio je ukazati na tu nemoralnu pojavu.

NABOKOV: Pisao sam o nečemu što je meni strano. Što nema veze s mojim životom, s mojim emocijama. Vi to ne možete razumjeti. Baš zato i usprkos svemu, ja sam zadovoljan.

VERA: Uspio je, zahvaljujući svom talentu, stvoriti jedan svijet koji mi, obični ljudi, ne možemo pojmiti. Mi možemo samo ostati u čudu i pitati se je li to moguće. Taj svijet koji je on stvorio, toliko je istinit, stvaran! Za žaljenje je da postoji, da je tu među nama.

LOLITA: Svakako da je za žaljenje.

VERA: Ne znam da li mislimo isto. Za žaljenje je što te gnusobe postoje u stvarnom životu, a ne što Vladimir tako sklikovito i vjerno opisuje te gnusobe.

NABOKOV: Kakve sam teške dvojbe imao! Što se sve tada motalo u mojoj glavi!?

VERA: Čak je jedno vrijeme namjeravao spaliti rukopis.

NABOKOV: Nisam to učinio samo zahvaljujući svojoj mudroj supruzi, mojoj Veri.

NABOKOV: Mojem čuđenju, mojoj radosti, mojem iznenađenju nije bilo kraja kada je knjiga uopće bila objavljena. Kasnije, *nikada* nisam zažalio što sam je napisao. Naprotiv. Bilo mi je drago da sam imao hrabrosti. Ponosan sam na „Lolitu“. I zahvalan sam Veri što me je spriječila da je spalim i što je imala toliko vještine i mudrosti i našla izdavača.

VERA: „*Lolita*“ je najteža, ali i najbolja knjiga koju je Vladimir napisao.

LOLITA: Svejedno, nikada nisi prihvatio odgovornost za napisanu riječ. Lijepo ti je bilo uživati u pozornosti koju ti daje slava. Ali sada si se uvjerio, ima to i drugu stranu. Mračnu stranu.

NABOKOV: Zaboravljaš da sam te u romanu okružio mislima velikih umova... bila si u društvu priznatih pisaca, pjesnika koji su nadahnjivali širinom svog duha... To je društvo kojega se nitko ne bi sramio. Dapače, čast je i sreća biti u tom društvu. Ti si tu čast i sreću doživjela.

LOLITA: Smjestio si me u društvo mudrih staraca. To je cijena. Jedan nije bio dosta. Uostalom, koga briga za njihove velike misli!? Tvoje čitatelje je privukla priča o Humbertu i meni. Njih zanima samo uzbuđenje. Što prljavije, to bolje!

VERA: Nije samo to. Griješiš. Roman, priča o Humbertu i tebi, je sve u jednom: psihološki roman, romantična ljubavna priča, kriminalistički roman, melodrama, ispovijest... I to je Vladimirova veličina. Uspio je sve žanrove smjestiti u jedan roman i privući čitatelje raznih interesa.

LOLITA: Zaboravila si reći: pornografsko štivo.

NABOKOV: Nije mi cilj bio napisati pornografsko djelo. Ja sam stvarnost koja nas okružuje pretočio u roman. To je moj način da se obračunam s devijacijama u životu. Zato su napadi na mene nepravedni! Umjesto što se bore protiv mene, ljudima bi bilo bolje da se bore protiv takvih devijacija u stvarnom životu. Ja sam samo pisac. I u cijeloj vašoj priči nisam važan.

LOLITA: Jesi, važan si. (*Ironično.*) Ti si nas stvorio. Ti si izmislio požudu, lascivnost, pohotu... Sve sa ciljem da se obogatiš i proslaviš. I sada kad si postigao cilj, sad bi htio da te puste na miru.

NABOKOV: Ništa ja nisam izmislio. Pohota, požuda, lascivnost postoje otkako je svijeta i vijeka. Ja sam samo iskoristio svoj talenat, drznuo sam se, imao sam hrabrosti da o tome pišem. To je moja krivnja. Kao da bez mene toga ne bi bilo. O da, bilo je i bit će!

LOLITA: Samo se ti tješi da nisi kriv. Ako će ti to pomoći. Nisi kriv. Svoj cilj si postigao.

NABOKOV: Što ti znaš o ciljevima? Ti si bila i ostala dvanaestogodišnja djevojčica.

LOLITA: S kakvom lakoćom to izgovaraš! Dvanaestogodišnja djevojčica!

Dvanaestogodišnja djevojčica prepuštena na milost i nemilost pohotnog starca.

Pohotnika. Taj starac je bez moje volje zadovoljavao svoju pohotu. Sjećaš se? Ja sam bila dijete... (*ironizira, izvija se, koketira, karikira*) na sceni, s ove strane zavjese... A iza zavjese? Nitko, pa ni ti, nije razgrnuo zavjesu i zavirio da vidi kako je toj djevojčici, žrtvi starca kojem su sline curile na svaki moj pokret.

NABOKOV: Ja sam shvatio koliko je to daleko otišlo. Pokušao sam uništiti sav taj razvrat, pohotu, nasladu... Imao sam namjeru. Plamen mi je već bio došao do prstiju... osjetio sam bol. A onda...

LOLITA: Ma, pusti te priče! Tvoj jedini cilj je bio ogoliti do kože taj prljavi odnos i privući čitatelje. A onda si inscenirao paljenje „Lolite“. Kao, htio si je zapaliti!

VERA: Istina, htio je zapaliti Lolitu. Ne jednom. Ja sam ga svaki put u zadnji čas spriječila.

NABOKOV: Da, da, svaki put je došla Vera i spriječila paljenje „Lolite“. Sada mi nije žao. Zašto da to ne priznam? Stvorio sam veliko djelo.

VERA: Kada je riječ o krivnji, zašto bi itko bio kriv? Osobito pisac? Uostalom, otkud nekom pravo da od umjetnika očekuje da prihvati odgovornost i krivnju za život svojih likova?

LOLITA: (*Ironično.*) Umjetnik, stvaralac ne može biti kriv. On može samo biti zaslužan. E, sada je došlo vrijeme da ja učinim ono što tebi nije uspjelo!

NABOKOV: Ne, zaboga! Ne kaniš valjda...

LOLITA: Ja?! Ne! Nisam se toga sjetila. Ali ideja nije loša!

NABOKOV: Ne, ne... ja sam najmanje kriv.

LOLITA: Hoćeš reći, ti si umjetnik. A umjetnici ne odgovaraju za nedjela svojih čudovišta? Umjetnici mogu raditi što hoće. Oni nisu odgovorni.

NABOKOV: Ne shvaćaj to ozbiljno, Lolita. Ti nisi pravilo, ti si anomalija.

VERA: Moraš razumjeti umjetnika. Cilj je umjetnosti prepoznati i ukazati na anomalije.

NABOKOV: Ti si bila sredstvo. Pomoću tebe ja sam ukazao na jednu anomaliju, na Humberta i njegov odnos prema tebi.

LOLITA: Ja sam bila sredstvo. Anomalija. Oživio si me, razgolitio, izložio me javnosti koja nema milosti i ne zanimaju je uzroci. Sve u službi umjetnosti.

Palež, pljačka, razvrat, ubijanje... Priče, romani, novine, film, TV... Gdje je kraj?

Može li itko zaustaviti umjetnost u njezinom pogubnom pohodu?!

NABOKOV: Krivo, krivo, sve je krivo postavljeno... Ništa se ne događa u umjetnosti. Sve je to život.

LOLITA: Čiji život? Vaš? Moj? Vaš život je svilen, umiven, smjieran... a ja sam ta koja izlazi iz okvira tog bajkovitog života...

VERA: Život, drago dijete, nije ni lijep ni ružan sam po sebi. On je onakav kakvog ga mi stvorimo.

LOLITA: Pitam se što bi bilo... Ma, nije bilo šanse. Sve je to bila samo farsa za publiku.

VERA: Sjećam se tvog prvog pojavljivanja... Kad si se pojavila, podigla si veliku prašinu. Ta prašina, začudo, još se diže, još se nije slegla.

NABOKOV: Iza dobrog konja diže se prašina!

LOLITA: Ja sam taj dobar konj! Ja sam se nagutala te prašine. Da. Iza mene se još uvijek praši...

VERA: Svi smo se nagutali prašine. Ali Vladimiru to nije bila namjera.

LOLITA: Prašina, koje smo se nagutali, vama je išla u prilog. Iskoristili ste me. SVI ste me iskoristili. I ti i tvoj Vladimir i Humbert. Ja sam višestruka žrtva. Ja, bezazlena, naivna, nesvjesna što mi se događa. Po danu djevojčica. Po noći predmet požude.

Kroz neprobojni plašt noći ni do koga se nisu probili moji jecaji. Povremeno, jedino Vera me je čula i razumjela.

NABOKOV: Naravno, Vera te je razumjela. Kao žena, kao majka... i nije dopustila da te proguta mrak.

LOLITA: Kažeš cilj opravdava sredstvo. Što je bio tvoj cilj? Napisati pornografski roman? Napisati veliko umjetničko djelo? Napisati priručnik za odgoj djevojčica?

Što si od toga napravio? Ili sve? Tri u jedan?

NABOKOV: Shvati već jednom. Ja sam samo umjetnik! Uostalom, dovoljno si zrela da to shvatiš.

LOLITA: Misliš, sazrela sam uz starca proživljavajući s njim iskustva neprimjerena mojoj dobi. Ne svojom voljom. I opet zahvaljujući tebi.

VERA: Razumijem te. Izazvala si vrlo burne reakcije i negodovanje moralista. Teško se nositi s tim.

NABOKOV: Ali ti si lik iz knjige koja je dobila i izvrsnu ocjenu za umjetničku vrijednost. *(traži u ladici dookaz, novine u kojima je taj članak. Kada ga nađe, slavodobitno ga pokazuje maše s njim.)* Ja sam ponosan! Poznati engleski romanopisac Graham Greene bio je oduševljen. Procijenio je da „Lolita“ spada

među tri najbolje knjige izdane te godine i napravio joj je besplatnu reklamu preporučivši je u „Sunday Timesu“.

LOLITA: A glavni urednik „Sunday express“ knjigu je osudio kao najodvratnije smeće i nazvao je čistom pornografijom! (*Lolita vadi iz svoje torbice isječak i pokazuje.*) Ovo niste spremili i sačuvali? Na ovo ste zaboraili!? Gdje je sad Vaš ponos?

VERA: Ako tko treba biti kriv, to sam ja. Ja sam krivac. Ja sam našla izdavača. A, onda je krenulo. Jedni su napadali, a drugi su hvalili knjigu. Tako si izazvala još veću pažnju. I knjiga se još bolje prodavala.

NABOKOV: Godine 1955. dospjela si na prvo mjesto liste bestselera „New york time s“. I na njoj se zadržala šest mjeseci. (*Opet traži isječak i pokazuje ga*)

LOLITA: Je li to tebi opravdanje? Je li piscu opravdanje i satisfakcija to što je njegovo pornografsko smeće čitano? Jer, umjetnik prvo mora biti čovjek. I odgovoran za svaku napisanu, izgovorenu riječ. Za svaki svoj potez perom. Mnogo je djevojčica stradalo zahvaljujući baš tvom umjetničkom peru.

NABOKOV: Vera je kriva. Ona te je spasila. Da te nije spasila, sve bi bilo drugačije. Pitam se zašto je to učinila? Svi su se pitali - zašto? Mnogo papira i tinte potrošeno je u traganju za odgovorom na pitanje: Zašto?

VERA: Kako ljudima nije jasno? Kada se radi o istinskoj umjetnosti, onda se za cijenu ne pita. Cijena nije važna.

LOLITA: Pa čak kad je cijena ljudska sudbina. Ni tada nije važna? Sve je to isplanirano, smišljeno. Isti ste. Oboje ste imali cilj: Slavu i novac.

NABOKOV: Ne trpaj Veru u isti koš sa mnom. Vera me je spriječila da te uništım. Sjećaš se? Plamen te je već bio zahvatio. Ti bi u času nestala da Vera nije došla.

LOLITA: Pokušaj paljenja, to nije bio tvoj čin da spasiš mene. Meni ionako nije bilo spasa. To je bila farsa da spasiš sebe, svoj ugled.

NABOKOV. Što je bilo, bilo je.

VERA: Činjenica je da imamo remek-djelo.

LOLITA: To nije bilo, to traje. Sve žešće, perfidnije. Razvrat, lascivnost, požuda... I tko je tu sretan? Odvratni plodovi koji su nikli iz sjemena posijanog u tvom remek-djelu, bujaju i dalje.

NABOKOV: Što ti sad hoćeš od mene?

LOLITA: Kažeš da si ponosan na svoj uradak? Oni koji su je među prvima pročitali smatrali su je "najsramnijom knjigom koja je ikada objavljena", pornografskim i pedofilskim štivom. Zato je bila u mnogim zemljama zabranjivana.

VERA: Ali, zaboravljaš, „*Lolita*“ je uvrštena u 100 najboljih knjiga svih vremena. Zar to nije satisfakcija i uspjeh za sve nas?

LOLITA: Čiji uspjeh? Moj? Mene je sram, a ti to zoveš uspjehom.

VERA: Čega se sramiš? Sebe? Nemaš se čega sramiti. Ti si žrtva. O svojim nelagodama i sramu žrtva treba pričati. I mora. Tako pomažeš i sebi i drugima.

LOLITA: Sramim se jer su se lascivne maštarije, potaknute mojom pojavom, razmilile iz mračnih kutaka spavaćih soba, bračnih kreveta, pubertetskih noćnih

mora, po klubovima, salonima, domovima smjernih i pobožnih kršćana. Eto, toga se sramim...

NABOKOV: Ne želim to više slušati!

LOLITA: Tebi su pune uši?! A meni stalno zvoni: *(lista knjigu i traži citat)*
„Djevojčica nije ništa ni slutila. Kao da joj nisam ništa učinio. I ništa me nije priječilo da ponovim taj čin koji je na nju tako slabo djelovao kao da je ona fotografski lik što titra na platnu, a ja krotak grbavac što onanira u mraku». Hm, ja ovo ni ne razumijem. Ja, fotografski lik. Kako živo biće, i uz to dijete, može biti fotografski lik nad kojim se iživljava jedan besprizorni starac? Kako si mogao? Kako si mogao učiniti to jednoj nevinoj djevojčici?

NABOKOV: Za što me optužuješ? Ništa nisam izmislio. Moj grijeh je što sam od jezivog razvrata napravio umjetničko djelo. Koje je trebalo biti upozorenje i opomena društvu da prepozna takve pojave i da se bore protiv njih.

LOLITA: To nije umjetničko djelo, to je tvoje nedjelo. Iz tvog „umjetničkog djela“ stigla je sasvim drugačija poruka za razvratnike i pohotnike. Misliš da si dobro prošao? Pa i jesi. Dobro si prošao. Nisi završio na lomači. Ali suđenje nećeš izbjeći.

NABOKOV: Ali...

LOLITA: Što, ali... *(unositi mu se u lice, izaziva ga)* I ne brini se. U demokraciji nitko nije kriv dok mu se krivnja ne dokaže. Imat ćeš pravedno suđenje.

VERA: O kakvom suđenju pričaš? Kome će se suditi?

LOLITA: Ja više nisam nevina, naivna djevojčica. I sam si rekao, sazrela sam. I znam što pričam.

VERA: Čini mi se da si se malo zaniжела. Kakvo suđenje?!

LOLITA: Imat ćeš obranu, porotu, sudca. Ali ne garantiram ni da ulica neće uzeti pravdu u svoje ruke. I to se događa. Čuvaj se pravde ulice. Ona je vrlo nepouzdana. Vode je emocije, a ne činjenice. Uglavnom, kad ulica uzme pravdu u svoje ruke teže je dokazati nečiju nevinost, nego nečiju krivnju. Ulica treba krivca. Nekoga na koga će izliti sav svoj bijes i svoje frustracije. Ti si upravo taj. Zbog tvoje uobraženosti, hladnoće i ravnodušnosti prema svima nama, prema običnom svijetu koji nije genijalan kao ti, zbog toga što nemaš srca, zbog bahatosti, taštine i izvještačenosti...

Ulica nije strpljiva. I nema vremena za iznošenje dokaza. Ipak, želim ti svako dobro! (*odlazi*).

6. SCENA

Kovitlac sugerira promjenu scene. Na sceni su likovi sudca, odvjetnika, Nabokova. Nabokov se opire. Ostali ga na silu dovode na podij. Porotnici, na Lolitin poziv, dolaze iz publike

SUDAC: Država protiv Vladimira Nabokiva. (*čita točke optužnice*) Vladimir Nabokov, autor.

1. Optužuje se što je njegov lik Humbert Humbert iskoristio naivnost dvanaestogodišnje djevojčice da zadovolji svoju pohotu muškarca u zreloj dobi.
2. Optužuje se za sve nedostojne i neprimjerene situacije kroz koje je prolazila dvanaestogodišnja djevojčica Lolita
3. Optužuje se jer su neki čitatelji prihvatili model ponašanja Humberta Humberta kao ispravan i prakticirali ga u svakodnevnom životu.

Gospodine Nabokov, osjećate li se krivim?

NABOKOV: Nisam kriv!

SUDAC: Pozivam obranu da iznese svoje stajalište.

OBRANA: Po 1. točki optužbe, Vladimir Nabokov ne može preuzeti odgovornost i krivnju za ono što radi njegov lik. Nabokov je autor. Umjetnik interpretira stvarni život. Sve što se dogodilo dogodilo bi se i da Nabokov to nije interpretirao. U svakoj mikrozajednici može se naći neki pritajeni Humbert kojega nije izmislio Nabokov i koji nikada za Nabokova nije ni čuo.

Po 2. točki optužnice Nabokov ne može biti okrivljen za Lolitinu iskorištenu naivnost. Danas smo svjedoci da milijuni Lolita svakodnevno defiliraju TV ekranima, modnim pistama, društvenim mrežama, zavodljivo trepćući okicama kroz duge, umjetne trepavice. Guze im bljeskaju na svjetlosti neona i led lampica. Nestrpljivo iščekiju trenutak kada će pokazati svu raskoš svog dekoltea. Očevi, majke, braća, sestre, ujaci, stričevi razdragano plješću. Pohota i lascivnost mogu se nožem rezati. Nabokov s tim nema nikakve veze.

Po 3. točki optužnice Nabokov nije kriv. Današnje nimfe i pohotnike više potiču mediji i okolina, a neznatno ili nimalo autorovi junaci.

Kao olakotnu okolnost treba uzeti u obzir literarnu vrijednost i mnogobrojne citate slavni i cijenjenih pisaca kojima obiluje njegovo djelo. Nabokov se također pri oblikovanju likova služio savjetima i literaturom brojnih stručnjaka iz područja psihologije, sociologije, prava.

SUDAC: Molim gospodu porotnike da se izjasne o krivnji Vladimira Nabokova. (Porotnici, jedan po jedan obrazložu svoje mišljenje pred publikom i na kraju se svaki izjasni izjavom kriv je ili nije kriv. Izjave se prebroje i sudac donosi presudu.)

SUDAC: U ovom sudskom procesu država protiv Vladimira Nabokova, Vladimir Nabokov, pisac, /proglašava se krivim / nije kriv.

Porota se raspušta. Suđenje je završeno. Odluka suda je konačna. Hvala gospodi porotnicima.

Scena se isprazni.

Protok vremena. Vjetar zakovitla lišće.

Lolita se vraća Nabokovu.

LOLITA: (izruguje se, ponavlja presudu) Vladimir Nabokov, kriv je (nije kriv)...

Je li to ono što si očekivao? Da ćeš biti proglašen krivim (nevinim)? Što ćeš sada? Je li tvoja savjest umirena (uznemirena)?

NABOKOV: (rezignirano, s osjećajem nemoći) Bez obzira na presudu, sve je ovo ružno. Stvarnost je ružna. Zašto bi knjiga bila bolja od stvarnosti?

LOLITA: Znači, ja sam iz ružne stvarnosti upala u ružnu knjigu. Ničijom zaslugom. I ničijom krivnjom. Vječno, naivno dijete koje će zauvijek ostati žrtva pohote i lascivnosti.

NABOKOV: (uzima knjigu i prelistava je) Ti? Ti si lik iz života. Ne iz moje knjige. Pomiri se s tim. (maše knjigom ispred lolitinog lica, istresa) Ništa se ne događa u knjizi. Ni u mojoj ni u ičijoj drugoj. Ni lijepo, ni ružno.

Knjiga je samo ogledalo.

Ogledalu ne možemo suditi.

Ni majstoru koji je ogledalo napravio.

Sudit ćemo autoru?!

Spalit ćemo knjigu!?

Razbiti ogledalo!?

I, što? Ništa! Evo! (*Demonstrativno trga i pali knjigu*) A sutra, sve će opet biti isto...

KRAJ